

Doop speerpunt Oecumenelezing

Prof. dr. Peter De Mey verzorgt de Oecumenelezing 2010. De Belgische systematicus zal ingaan op het thema 'doop(v)erkenning'. Hij brengt daarmee het thema in beeld dat de Raad voor het komende jaar centraal op de agenda heeft gezet.



Peter De Mey

Peter De Mey is als hoogleraar systematische theologie verbonden aan de Katholieke Universiteit in Leuven. Hij houdt zich bezig met de rooms-katholieke ecclesiologie en oecumene. Hij is ook voorzitter van het Centrum voor oecumenisch onderzoek in België en participeert in diverse oecumenische verbanden. Namens de Belgische bisschoppenconferentie is hij benoemd tot covoorzitter van de protestants-katholieke dialoogcommissie. Kortom: een man met oecumenische affiniteit die vanwege zijn Belgische achtergrond een voor Nederlanders wellicht ontwapenend inkijkje in de doop kan geven.

De Raad van Kerken is inmiddels een onderzoek begonnen naar de verbreding en verdieping van de doop. Een kerngroep en een bredere groep van deskundigen zullen in het jaar 2010 proberen te laten zien dat de doop een toegangspoort kan zijn voor de uitbouw van het onderlinge kerkelijke respect. In Duitsland is het gelukt om elf kerken elkaars doop te laten erkennen.

De Nederlandse Raad van Kerken wil proberen tot een soortgelijke verbreding van de dooperkenning tussen kerken te komen. Tegelijk draagt het onderzoek een verkennend karakter. Gekeken wordt of het onderlinge begrip rond thema's als waterdoop en Geestesdoop, en kinderdoop en volwassendoop zich kan verdiepen. En mogelijk lukt het om tot een gezamenlijk doopcertificaat te komen.

Peter De Mey snijdt de thematiek aan. Leiders uit diverse tradities zijn gevraagd om na de lezing met een reactie te komen. Hun reactie laat zien of het thema oecumenische kansen biedt.

Vanzelfsprekend kan ook de zaal reageren. Tenslotte is er een muzikaal gedeelte, waarin we onder leiding van Sergej Visser 'Psalmen voor Nu' gaan zingen. Hij kiest enkele psalmen uit, aansluitend bij de doop en daarna verbredend naar de lofprijzing. En hij betreft de bezoekers bij het voor de psalmen nieuwe ritme en melodie.

De bijeenkomst wordt afgesloten met een nieuwjaarsreceptie.

De bijeenkomst vindt plaats in de Geertekerk, Geertekerkhof 23 te Utrecht op 22 januari van 15.00 uur tot 18.00 uur. Kosten € 10,00; studenten € 5,00. Aanmelden tot 11 januari 2010 via rvk@raadvankerken.nl.

Nieuwe ambassadeurs en een themanummer

Jongvolwassenen betrekken bij de oecumene is een kwestie van lange adem en meer pijn op de boog leggen. Dat is de conclusie nu de eerste lichting ambassadeurs van de Raad afscheid heeft genomen en de Raad uitziert naar een nieuwe groep ambassadeurs.

Welhaast alle kerken en oecumenische organen staan voor de vraag hoe ze volwassen mensen in de leeftijd van 20 tot 35 jaar bij hun werk kunnen betrekken. De Raad heeft daarvoor de vorm gekozen van ambassadeurs, die voor een jaar worden aangesteld. De nieuwe groep mag voorstellen indienen die de oude structuur overstijgen, heeft het moderamen in de taakomschrijving gezet.

Van de oude groep van ambassadeurs zijn er twee mensen doorgeschoven naar de post van redacteur voor de Raad van Kerken. Zij leveren met enige regelmaat stukken voor de website van de Raad en ze werken mee aan

een speciaal themanummer over de inzet van jongvolwassenen in de kerken en de oecumene. De uitgave verschijnt in de reeks Oecumenische Bezinning.

De inzet van jongvolwassenen zal op termijn ongetwijfeld leiden tot een bijstelling van doelen en werkwijze van de oecumene. Marrit Bassa, een van de nieuwe redacteurs, heeft daar op de website ook over geschreven. Ze voorziet door de inzet van haar generatie meer nadruk op de lokale oecumene, waardevolle participatie van jongvolwassenen en het zoeken naar verbreding. Ze stelt vast dat de wijze waarop gecommuniceerd wordt vaak aanzet is voor andere beleidsideeën. 'De netwerkmogelijkheden zijn eindeloos. Met een netwerk online kun je snel medestanders bereiken, al wonen ze aan de andere kant van de wereld. Deze mogelijkheden zijn een grote kans voor de oecumene.'

Joost Röselaers, eveneens als redacteur gebleven, schrijft er over bij de praktische tips in de uitgave die op stapel staat. Als korte steekwoorden voor de praktijk stelt hij: 'Wees vindbaar en benaderbaar op het internet (Hyves, LinkedIn, Facebook). Vraag niet om een levenslange aansluiting (via doop), maar bied overzichtelijke programma's waar men kan in- en uitstappen. Sluit aan bij lokale, maatschappelijke evenementen en populaire cultuur (verwijzingen naar bijbelverhalen in rap, films, videoclip), wees zichtbaar. Zoek niet eerst de diepte, maar de breedte. Probeer zoveel mogelijk grensvlakken te hebben met wat er om je heen gebeurt.'



Relaxte houding ambassadeur

Schotse kerk extra voor voetlicht bij Gebedsweek

De Schotse kerk in Rotterdam krijgt op 17 januari 2010 even extra aandacht. De voorganger ds. Robert Calvert gaat voor in een dienst over het thema 'You are witnesses of these things'. De dienst sluit aan bij het thema van de Gebedsweek.

Ieder jaar in de derde week van januari bidden de christenen om eenheid. Naar schatting zo'n tweehonderdduizend christenen zullen daar op 17 januari stil bij staan. Sinds enkele jaren werken de Raad van Kerken en de Evangelische Alliantie hierin nauw samen. Ze dragen een gezamenlijk thema aan, dit jaar het thema 'Jij bent mijn getuige'. Ze kiezen een zelfde periode, dit jaar de week van 17 tot en met 24 januari. En ze zetten gezamenlijk de publiciteit op.

Het enige waarin ze eigen wegen bewandelen, is het verzorgen van toerustingmateriaal. Het EA-materiaal is iets meer gericht op de persoonlijke geloofsbeleving. Het materiaal van de Raad van Kerken zoekt aansluiting bij de werelddoecumene van de Wereldraad en het Vaticaan.

De Raad van Kerken legt dit jaar het vergrootglas bij de viering in de Schotse kerk, omdat het thema van de gebedsweek is aangedragen vanuit Schotland. In 1910 vond in Edinburgh een eerste grote zendingsconferentie plaats. Dat is precies honderd jaar geleden. Reden om dat thema hernieuwd op te pakken. Het is terug te vinden in de brochure met de liturgie en teksten voor de acht dagen die de Raad uitbrengt, de poster en de kaart. Het materiaal is te bestellen via rvc@raadvankerken.nl.

Op de website www.raadvankerken.nl (en ook via www.gebedsweek.nl van de Evangelische Alliantie) is meer achtergrondmateriaal

te vinden. De Raad biedt bijvoorbeeld tienermateriaal aan, voorbeelden van meditaties en gebeden, liturgische suggesties en achtergronden bij de Schotse kerk. Voor het eerst brengen de EA en de Raad samen ook speelse 'freecards' uit, die besteld kunnen worden.

De dienst in de Schotse kerk maakt geen gebruik van de vertaalde teksten op de website. De voorganger grijpt terug op het oorspronkelijke Engelse materiaal. De diensten in de Schotse kerk zijn altijd in de Engelse taal volgens de presbyteriaanse traditie. De gemeente ontmoet elkaar 's zondags altijd om 10.30 uur. Muziek speelt een belangrijke rol in de viering. Men kan er allerlei instrumenten horen: van keyboard tot klarinet en van viool tot cello. De voorganger heeft al laten weten dat men voor de lange schriftlezing (Lucas 24 in zijn geheel) gebruik maakt van de in de handel verkrijgbare Dramatised Bible. Kerken die ook opzien tegen de lengte kunnen een stemmenspel downloaden van de site, of een fragment van Lucas 24 nemen.



Robert Calvert

Nationale synode: beeldrager van stille oecumene

Ds. Gerrit de Fijter is een van de trekkers van de nationale synode, een ander oecumenisch initiatief. Wat is de bedoeling?

‘Moet dat nou zo nodig een nationale synode?’ Iemand zei: ‘We hebben toch een Raad van Kerken in Nederland. Is het initiatief wel van belang voor de oecumene?’ Vorig jaar heb ik in een interview op de site van de Raad van Kerken gezegd dat het initiatief een ‘out of the box’ denken is. Het gaat voorbij aan allerlei bestaande verbanden die de jaren hebben verduurd. Vanuit een nieuw elan verlangt de stuurgroep nationale synode ernaar dat kerken een getuigenis van het evangelie van Jezus Christus afleggen in het publieke domein. Gewoon omdat de meerderheid van het Nederlandse volk daar geen weet meer van heeft. Of het leeft bij karikaturen van christen-zijn. Het aantal biblibeten is groter dan het aantal digibeten in ons land.

Tegelijkertijd zien we er naar uit dat er meer eenheid komt in het zo vreselijk gescheurde protestantisme. We nemen waar dat in iedere afscheiding de kiem van de volgende zit. Bovendien zijn er clusters ontstaan van kerken en geloofsgroepen die wel zo’n beetje bij elkaar passen, maar andere clusters amper kennen. En last but not least er zijn veel migrantenkerken gekomen. Daarmee is het oude palet van kerken voorbij aan het gaan. Nieuw is dat in onze netwerksamenleving er verrassende contacten tussen christenen in het virtuele veld zijn. Er is een soort ‘stille reformatie’ of zo u wilt ‘stille oecumene’ ontstaan in dat virtuele veld. Hier en daar manifesteert het zich publiekelijk. Dat zou veel meer moeten!

We hebben een tekst opgesteld als een soort ‘aftrap’ op weg naar de nationale synode. We noemen die tekst ‘credo-tekst’. Bewust sluiten we wel aan op het Apostolicum. Daar ligt voor ons het hart van christen-zijn. De focus is vandaaruit gericht op wat er vandaag speelt: milieu, ecologie, geweldsspiralen, solidariteit en mantelzorg, het gesprek met andere godsdiensten etc. De komende maanden vragen we aan het grondvlak – dus de gewone gemeenteleden – wat ze van de credo-tekst vinden. De kerkleiders zijn daarna aan de beurt. Eind 2010 gaan we bij elkaar zitten in Dordt.



Interieur Grote Kerk Dordrecht

Voor een compleet overzicht van de plannen zie www.nationalesynode.nl

Wij kiezen voor eenheid

Niet alleen de Raad van Kerken probeert de oecumene te stimuleren. Er is ook een van oorsprong evangelische groep met oecumene bezig. Ds. Robbert-Jan Perk, PKN-predikant in Hellendoorn verwoordt de intenties.

Eeuwenlang heeft 'het ware kerk denken' de kerk in Nederland tot op het bot verdeeld. De laatste jaren zien we echter een kentering. Peter Sleebos (VPE) en Bas Plaisier (PKN) hebben daarin door het uit spreken van een schuldbelijdenis naar elkaar toe iets opengebrouwen wat tot nu op het gebied van zoeken naar eenheid in ons land stagneerde. Deze toenadering als teken van hoop werd gevolgd doordat ook bisschop Gerard de Korte uitsprak dat we elkaar in Nederland als kerkgemeenschappen nodig hebben. Samen met elkaar hebben zij een manifest geschreven met de titel 'Wij kiezen voor eenheid'.

Rondom dit manifest is ook een boek geschreven, waarin dertien auteurs nader ingaan op dit manifest. Gekleurd met persoonlijke belevingen en verschillende accenten, weergegeven in eigen bewoordingen. Op www.Wijkiezenvooreenheid.nl vindt u een samenvatting van de afgenomen interviews, die in hun geheel te lezen zijn in het gelijknamige boek 'Wij kiezen voor eenheid!'

Om u een indruk te geven van de inhoud van dit manifest treft u hierbij een gedeeltelijke verwoording aan.

'WIJ KIEZEN VOOR eenheid, omdat er een gezamenlijke opdracht is: het evangelie te verkondigen en een levende kerk



Robbert-Jan Perk

te zijn voor mensen van vandaag. Wij geloven dat elk mens Jezus Christus nodig heeft. Veel mensen zijn van het evangelie van Jezus Christus vervreemd geraakt. Voor velen is God de grote onbekende. Velen hebben geen enkele binding meer met de geloofsgemeenschap rond Jezus. De ontkerstening van ons land gaat door en de ontkerkelijking neemt nog steeds toe. Mede daardoor verkeert onze samenleving in een crisis. Er treedt verharding op door individualisme en groepsbelang. De samenhang ontbreekt door een tekort aan medemenselijkheid en sociale bewoogenheid. We zijn geroepen geestelijk waakzaam te zijn en te strijden tegen de machten die mensen en samenlevingsverbanden kapotmaken. We geloven dat Christus mensen en bevolkingsgroepen bij elkaar brengt'.

Er is een stuurgroep gevormd, die bezig is om door middel van retraites en de voorbereiding van een landelijke dag bouwstenen aan te dragen voor deze weg van groeiende eenheid.

Aantekeningen over de gastvrijheid

Boudewijn Sjollema, Nederlander en socioloog, was eerste directeur van het Programma ter Bestrijding van het Racisme van de Wereldraad van Kerken. Tijdens conferentie over het racisme in Doorn sprak hij over gastvrijheid. Enkele van zijn gedachten op papier.



Boudewijn Sjollema

De resultaten van de Europese verkiezingen doen opnieuw de vraag rijzen naar de houding van onze kerken ten opzichte van de vreemdelingen in onze poorten. Die houding kan niet vrijblijvend zijn. Het toenemende nationalisme en de uitsluiting van mensen die toegang zoeken tot onze welvaart stelt ons als christenen voor de vraag hoe wij onze relatieve welvaart met anderen delen.

Gastvrijheid is een bijbels gegeven. Het stamt van het Latijnse 'hostis'. En dat betekent zowel gast als vijand (Jacques Derrida: Over Gastvrijheid). Daarmee worden de inhoudelijke spanning en de dualiteit van het woord weergegeven. Onvoorwaardelijke gastvrijheid vormt een bedreiging voor onze maatschappij. Gastvrijheid kan omslaan in vijandigheid. Wat betekent gastvrijheid oefenen in de praktijk? Thuis zijn bij de ander. De notie van gastvrijheid is diep geworteld in de geschiedenis van Israël en in de christelijke kerk. Israëlieten worden er herhaaldelijk aan herinnerd dat hun voorvader een Arameeër was 'die een zwervend bestaan leidde' (Deut. 26:5). En in de evangeliën zegt Jezus duidelijk dat 'al wat U gedaan hebt voor één van mijn broeders (en zusters!) hier, al was het de onbelangrijkste, hebt U voor mij gedaan' (Matth. 25:40). En in de Openbaringen vinden we de visie van het nieuwe Jeruzalem: 'de poorten van de stad zullen de hele dag openstaan en niet meer worden gesloten, omdat er geen nacht meer heerst' (Openb. 21:25). We moeten ons beroepen op de stad, niet op de staat. Het nieuwe Jeruzalem is een inclusieve stad, anders dan Schengen (Fort Europa)!

En belangrijk voor al degenen die dialoog zoeken met andere godsdiensten, is dat we de gedachte - maar vooral ook de dagelijkse praktijk! - van de gastvrijheid sterk terugvinden in de joodse godsdienst en in de islam. De vraag die wij zullen moeten beantwoorden, is daarom hoe wij als christenen die gastvrijheid terugvinden. Daarbij staat de vraag naar onze gastvrijheid bij het vieren van Avondmaal en eucharistie centraal. Die zijn vaak afgeschermd tegen buitenstaanders (Theo Witvliet: Het Geheim van het Lege Midden). Hoe breed zullen wij 'de poorten' van onze gemeenschap openstellen? Hoe inclusief denken en doen wij?

Bijbels gezien is gastvrijheid niet iets vrijblijvends, het gaat niet om filantropie, maar om een recht, een mensenrecht. En dat recht staat ook haaks op bestaande nationale wetgevingen die voornamelijk onze eigen burgers beschermen. Gastvrijheid is niet alleen maar vriendelijk zijn voor de ander. Het heeft verregaande consequenties voor ons geloof. Het moet opnieuw vertaald worden, niet alleen voor onze christelijke gemeenschap, maar ook politiek en economisch. Dat zal ons misschien niet in dank worden afgenomen.

Vier de oecumene, sluit een verbond met elkaar

Ds. Jaap van der Linden uit Sleen is één van de deelnemers van de Polderkring, een groep theologen en pastores die zich sterk maakten voor de oecumene. Als erfenis bieden ze de Raad de mogelijkheid van convenanten aan. Van der Linden legt uit wat dat is.

Polderen kan ook in de oecumene tot resultaten leiden. Een groep basispastores en kerkjuristen kwamen van 1999 tot 2006 in de



Jaap van der Linden

Oecumenische Polderkring bijeen en vroegen zich af: hoe kan de gemeenschap die er bestaat tussen kerken en kerkelijke gemeenschappen, gemeenten en parochies zichtbaar vorm krijgen, zodat die blijft bestaan ook als voorgangers wisselen en betrokkenen verhuizen. Zij ontdekten dat in Engeland plaatselijke gemeenten, parochies en gemeenschappen oecumenische convenanten sloten. Zij leggen de gegroeide oecumenische samenwerking vast en spreken samen af op welke terreinen zij samen verder willen groeien. Dat vieren alleen al geeft een nieuwe impuls om de gemaakte afspraken uit te gaan voeren.

De Polderkring stelt nu aan de Raad van Kerken voor om het sluiten van convenanten te introduceren in Nederland. Een convenant is een op schrift gestelde overeenkomst van twee of meer plaatselijke geloofsgemeenschappen aangaande oecumenische samenwerking, waarbij wordt vastgelegd op welke terreinen zij de samenwerking aangaat en op welke terreinen zij dat in de toekomst denkt te gaan doen.

Met het sluiten van een convenant wordt gekozen voor een profetische organisatievorm, waarin de beweging die tussen de kerken en geloofsgemeenschappen is ontstaan, zichtbaar wordt gemaakt en concreet vorm krijgt in een overeenkomst, waarin de deelnemers zich committeren aan elkaar met als doel om de bestaande samenwerking groeikansen te blijven bieden in de toekomst. Waar een plaatselijke raad van kerken aanwezig is, kan deze het initiatief nemen om de plaatselijke kerken en gelovigen warm te krijgen voor deze impuls aan de plaatselijke oecumene. Waar geen raad is, ligt er een taak voor de landelijke en regionale leiding van de kerken.

Het klinkt allemaal juridisch, maar het gaat om een feest. Je tekent een overeenkomst, en sluit met elkaar een verbond. En dat doet goed, zo hebben we gemerkt op die plaatsen waar zo'n convenant al werd gesloten. Het wordt tijd dat er weer wat te vieren is in de oecumene. Verenig je op oecumenische inzet in je eigen omgeving en teken samen een convenant. Als de Raad het voorstel aanneemt, krijgen we er een stevig oecumenisch instrument bij.

Presentatie nieuw leesrooster

Het nieuwe oecumenisch leesrooster 2010-2013 is klaar. Ds. Klaas Touwen, lid van de werkgroep, vertelt dat het materiaal tijdens de Eredienstvaardig-lezing wordt gepresenteerd.

In het komend voorjaar wordt het nieuwe driejaren leesrooster van de Raad van Kerken gepresenteerd. Vanaf januari zal het digitaal beschikbaar zijn. In maart verschijnt het rooster in druk.

De trend van de afgelopen jaren wordt voortgezet: uitgangspunt is het Gemeenschappelijk Leesrooster (ABC-jaar), bloksgewijs worden alternatieve lezingen voorgesteld, Paulus krijgt meer aandacht dan voorheen, sporadisch worden ook apocriefe (=deuterocanonieke) boeken voorgesteld (Judith in 2012).

Trendbreuk

Er is echter ook een trendbreuk waarneembaar. Het Gemeenschappelijk Leesrooster zoals dat in het *Dienstboek* van de PKN werd opgenomen (1998) is een gemankeerd rooster. Op de groene zondagen zijn de epistels eruit weggelaten. Die omissie is in de huidige oecumenische werkelijkheid met een hernieuwde belangstelling voor Paulus niet langer te verdedigen. Vandaar dat nog steeds het Gemeenschappelijk Leesrooster als basis dient, maar nu gecompleteerd met de epistellezingen volgens het *Oud-Katholiek Lectionarium*.

Meer dan voorheen worden in deze editie van het Oecumenisch Leesrooster ensembles aangeboden. Veelal zijn de alternatieve lezingen in samenklank met het evangelie gedacht. Een enkele keer zijn bij de alternatieve eerste lezing (over David) ook epistels gekozen die David en zijn grote zoon expliciteren.

Ter gelegenheid van de presentatie van het Oecumenisch Leesrooster 2010-2013 wordt op vrijdag 19 maart een studiedag gehouden in de Bergkerk te Amersfoort (aanvang 14.00 uur). Dit in het kader van de jaarlijkse Eredienstvaardig-lezing (genoemd naar het gelijknamige interconfessionele tijdschrift *Eredienstvaardig*).

Comeback

Hoofdspreker zal zijn prof. dr. Bart Jan Liettaert Peerbolte, nieuwtestamenticus aan de Vrije Universiteit. Hij houdt een lezing over 'De comeback van Paulus'. Vervolgens zal dr. Roel Bosch, voorzitter van de werkgroep en eindredacteur van *De eerste dag*, het *Oecumenisch Leesrooster* 2010-2013 presenteren.

Simultaan

Tenslotte worden simultaan een aantal workshops gehouden over:

- Kerkmuziek bij het rooster;
- Het leesrooster en de kinderen;
- Op naar het rooster 2013-2021;
- Luister en huiver: wat te doen met gruwelverhalen?

In de wandelgangen vindt een materialenmarkt plaats waarop uitgevers hun aan het leesrooster gerelateerde uitgaven voor het voetlicht brengen.



Ontmaskerende ontmoetingen met migranten

De Raad van Kerken onderzoekt de mogelijkheid om in het jaar 2010 extra aandacht te geven aan de migranten. Een werkgroep heeft inmiddels een eerste verkenning gemaakt. De titel luidt: 'Geef een gezicht aan elkaar.'

De CCME (Churches' Commission for Migrants in Europe; onderdeel van de Europese Kerkenconferentie) heeft op een dergelijk thema aangedrongen.

Prof. dr. Hans Pasveer doet mee met de werkgroep. Gevraagd naar zijn motieven verwijst hij naar een gedicht van Huub Oosterhuis met de titel 'Delf mijn gezicht op':

Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Wie mij ontmaskert zal mij vinden.
Ik heb gezichten meer dan twee,
Ogen die tasten in den blinde,
Harten aan angst voor angst ten prooi.
Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.

Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Wie wordt ontmaskerd wordt gevonden
en zal zichzelf opnieuw verstaan
en leven bloot en onomwonden,
aan niets en niemand meer ten prooi.
Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.

Pasveer in een toelichting: 'Hier is een mens aan het woord die zich wil laten kennen,

maar die tevens erkent dat hij geneigd is zich te verbergen achter maskers, omdat hij het bedreigend vindt zich bloot te geven aan de vreemde ander en om zijn kwetsbaarheid op te geven. Het begint met zelfkennis: Als ik eerlijk ben, moet ik toegeven dat ik gezichten heb meer dan twee en dat ik ogen heb die tasten in den blinde. In allerlei situaties bedien ik mij van daarbij passende verbergings-tactieken, om maar niet gezien te worden en niet te zien wie de ander werkelijk is. Angst is daarbij een belangrijke drijfveer.' Hij meent dat mensen de moed moeten opbrengen en het vertrouwen hebben zich door de ander te laten ontmaskeren. Pasveer: 'Dit zal dan blijken een verrijkende ervaring te zijn die wederzijds is. Al zal het van belang zijn dat een van beiden het initiatief durft te nemen en ieder niet op de ander gaat zitten wachten, hoeveel argumenten daarvoor ook te bedenken zijn en bedacht worden. Licht dat niet op de weg van volgelingen van Messias Jezus die leven vanuit de belofte van het Koninkrijk van gerechtigheid en vrede?'

Indien het moderamen instemt met de plannen, zullen meer concrete activiteiten via de website bekend worden gemaakt.



'Delf mijn gezicht op'

Kerken en de klimaatconferentie in Kopenhagen

Dr. Hans Schravessande, onlangs gepromoveerd op Martin Buber, bezoekt als voorzitter van de projectgroep Kerk en milieu de Milieuconferentie in Kopenhagen. Hij gaat in op de betekenis.

Klimaatverandering is een breed en complex probleem, waaromheen zich allerlei andere actuele centrale vraagstukken groeperen: energie, voedsel, de nog altijd snel groeiende wereldbevolking en de huidige economische crisis.



Afval of recycling?

Afgezien van het belang van het maken van concrete afspraken rond het klimaat in engere zin, is het van grote betekenis dat de wereldgemeenschap nu meer dan ooit bereidheid toont om gezamenlijk tot ingrijpende maatregelen over te gaan. De komende tien tot vijftien jaar kunnen beslissend zijn voor de mogelijkheid om een noodlottige opwarming boven twee graden, die dan niet meer te stoppen is, te voorkomen. De vraag is niet of er zekerheid is dat dit scenario zal plaatsvinden, maar of het een reëel risico is.

In december 2008 verscheen de oproep van de Raad 'Kwetsbaarheid, verantwoordelijkheid en moed', met het oog op klimaatverandering. In de Raad is op 26 oktober jl. deze oproep toegespitst met het oog op Kopenhagen en aan de regering gezonden. IDit soort

oproepen komen nu vanuit allerlei kerken over de hele wereld, waarbij politici worden opgeroepen om verder te gaan dan wat er nu aan nog onvoldoende voorstellen ligt.

In Nederland vormen zich coalities in de voorbereiding voor Kopenhagen. Die initiatieven monden uit in de grote landelijke manifestatie 'Beat the heat now' op 12 december in Utrecht. Daaraan voorafgaand liep de actie 'Countdown to Copenhagen' van Fair-

Climate. In de aanloop naar Kopenhagen en in het kritisch doorgeven en verwerken van de resultaten geven de projectgroep Kerk en milieu van de Raad, het Christelijk Ecologisch Netwerk (CEN) en het bredere samenwerkingsverband van het Interkerkelijk Milieu Netwerk nieuws door via hun websites. In Kopenhagen zullen de kerken, ook tijdens de belangrijke oecumenische dienst op 13 december, daar zeker op ingaan. In verschillende plaatsen zullen de klokken luiden om dat te onderstrepen.

Wees niet bang

Begin 2009 heeft de Wereldraad van Kerken een document gepubliceerd getiteld 'Voorlopige formulering van een Oecumenische Verklaring van Rechtvaardige Vrede'. Kees Nieuwerth is lid van de taakgroep die een reactie vanuit Nederland voorbereidt.

Lidkerken van de (Wereld)Raad van Kerken, oecumenische organisaties en lokale gemeenten worden uitgenodigd op de voorlopige verklaring van de Wereldraad te reageren. De reactie kan gaan over de conceptformulering, maar men mag ook voorbeelden aandragen van de vredesinzet door kerken en kerkelijke organisaties overal ter wereld.

Met behulp van de reacties vanuit de kerken op die 'voorlopige verklaring van rechtvaardige vrede' wil de Wereldraad in de loop van 2010 een tweede concept van de Oecumenische Verklaring van Rechtvaardige Vrede opstellen om ter goedkeuring voor te leggen aan een Internationale Oecumenische Vredesbijeenkomst in Kingston, Jamaica in 2011.

Om hieraan een actieve bijdrage te leveren heeft de Raad van Kerken in Nederland een taakgroep Rechtvaardige vrede ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van IKV/ Pax Christi, Kerk en Vrede en de Raad van Kerken. Deze heeft als opdracht meegekregen een bezinning op de Oecumenische Verklaring van Rechtvaardige Vrede in de Nederland te stimuleren.

Intussen werd de lidkerken van de Raad gevraagd hun reacties op de Engelstalige versie van de voorlopige verklaring in te sturen. Een aantal reacties van lidkerken van de Raad is inmiddels ontvangen. We noemen een paar eerste reacties. Verschillende keren wordt gesteld dat de tekst moeilijk toegankelijk is. Het document stelt dat het begrip *Just Peace* kerken verbindt die de rechtvaardige

oorlog aanhangen en kerken die kozen voor een radicaal pacifistische opstelling. Uit de reacties komt naar voren dat men dat een voorbarige conclusie vindt. Er worden in de reacties ook voorstellen gedaan voor een concrete inzet van de Wereldraad. De kerken zouden moeten aandringen op hervorming van het internationale stelsel, zowel het economische stelsel, als de internationale orde op het vlak van vrede en veiligheid. Ook zou de Wereldraad zich - samen met andere wereldreligies - krachtig kunnen inzetten voor het afschaffen van ABC-wapens en allerlei andere wapencategorieën, alsmede het uitbannen van de wapenindustrie en de wapenhandel.



Het verhaal laat zich vermoeden

De Raad van Kerken in Nederland nodigt het grondvlak uit nog meer reacties te sturen onder de werktitel: '*Vertel ons je Verhaal van Vrede*'. De reacties zullen worden benut voor de reactie van de Raad van Kerken richting Wereldraad en voor de Vredesweek 2010.

Oecumene ter plaatse

Pastores in gesprek over de preek

In vele kerken behoort de preek tot de essentiële onderdelen van de liturgie. Reden voor de Raad van Kerken in Leidschendam–Voorburg om met pastores uit diverse kerken over de opbouw van de preek na te denken. Veertien pastores deden mee aan de uitwisseling. In zijn inleiding ging ds. T. van der Hoeven in op het wezenlijke van de preek, namelijk de verkondiging van Christus. Hij beschreef verder de wijze waarop een preek in de loop van de week ontstaat en wat in dat verband nodig is. Drie kernwoorden zijn: ambacht, aandacht en voordracht.

Daarna gingen de aanwezigen in gesprek in divers samengestelde groepen aan de hand van de volgende vragen:

- Wat is het doel van het houden van een preek in de christelijke eredienst/viering?
- Wat hoop je zelf dat er óók nog gebeurt, naast dit centrale doel?
- Wat is de beste voorbereiding voor een preek?
- Heb je ervaring met de bijdragen van een voorbereidingsgroep?
- En met een nabespreking, met collega's en luisteraars?
- Wanneer is een preek mislukt?
- Welke woorden uit een preek zijn je altijd bijgebleven?

Na een levendige gedachtewisseling werden tot slot enkele opmerkingen over de ervaringen in de groepen gemaakt.

Gelderse Raad peilt oecumene met thermometer

De Raad van Kerken te Duiven en Westervoort heeft afgelopen zomer haar jaarlijkse Oecumene Café gehouden. Aan de aanwezigen zijn uitspraken en gebeurtenissen voorgesteld, die op de oecumene betrekking hebben. Zij konden hieraan een positieve of negatieve waardering meegeven, waaruit een top vijf positief en een top vier negatief werd samengesteld.

36 mensen hebben hun waardering aan de stellingen gegeven. De positieve toppers zijn onder meer: een openluchtviering met Pinksteren voor Duiven en Westervoort in het Horsterpark, het 10^e Oecumene Café, de oecumenische groep jongeren die de musical Tobit opvoerde en de oprichting van het Oe-

cumenisch Jongerenkoor, mede gefinancierd door het parochieverband en de beide protestantse gemeenten.

De top negatief bevat onder meer het stoppen van de Raad van Kerken te Zevenaar, omdat de rooms-katholieke vertegenwoordiging zich terugtrok, de uitspraak van professor Kimman die protestanten ziet als een actiegroep die vergeten heeft zichzelf op te heffen toen het doel was bereikt, en de uitspraak van paus Benedictus dat de protestantse kerken geen 'kerk' zijn in de ware zin van het woord, maar geloofsgemeenschappen.

Driebergen bezig over monotheïstische religies

De Raad van Kerken in Driebergen organiseerde een gesprek met mensen met een verschillende religieuze achtergrond.

Waarom voel ik me in het jodendom zo thuis, vroeg Chaim van Unen, docent joodse filosofie, zich af. Omdat het jodendom zo'n vrij geloof is, vervolgde hij. Er is geen vast omschreven geloofsinhoud en al helemaal geen officiële dogmatiek die voorschrijft hoe we ons God moeten voorstellen. De vrijheid komt tot uiting in de eeuwenoude bestudering van het zogenaamde Oude Testament. Hoofdkenmerken van het joodse geloof zijn het doe-karakter, het gaat niet om het voor waar houden van bepaalde ideeën, maar om het volgen van geboden, en het begrip rechtvaardigheid dat grote betekenis heeft voor actuele politieke en maatschappelijke vragen van verdeling en grondrechten.

Bert Dicou, vrijzinnig protestants predikant, ging in op het christendom. Hij zei dat de 'bril' van het christelijke geloof hem attent maakt op de mens. In dat oog hebben voor de (mede-)mens speelt de mens Jezus een heel bijzondere rol. Hij maakt zichtbaar en leeft voor hoe we met de medemens zouden moeten omgaan. Jezus is de verwijzing naar God en is degene die ons duidelijk maakt wat God van ons verwacht.

Mohammed Ajoeb, verbonden aan het mosliminformatiecentrum in Den Haag, vatte de inhoud van zijn geloof samen in de woorden van de traditionele islamitische geloofsbelijdenis: 'Er is geen andere God dan God en Mohammed is zijn boodschapper.' Eén van de kernpunten van Mohammeds boodschap en dus van de koran is het zich verzetten tegen het aanbidden en vereren van 'andere goden', afgoden. In het islamitische geloof spelen naast de eerbied voor God verplichtingen een grote rol, bijvoorbeeld de verplichting om voor armen te zorgen. Mohammed is voor de gelovige de profeet van Allah, maar de koran spreekt vaak en met grote eerbied over andere profeten, in het bijzonder Abraham, Mozes en Jezus.



Jezus en Mohammed

'Speciale gasten' in regio Arnhem

De Raad van Kerken te Duiven en Westervoort hield een bijeenkomst over het project 'Speciale Gasten'. Mw. Biljana Muijs-Markovic van Humanitas lichtte het project toe. Ze vertelde dat het project gaat om kinderen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar met een beperking binnen het autistische spectrum en/of met ADHD. Humanitas is zes jaar geleden begonnen met een logeer- en opvangadres in Apeldoorn. Anderhalf jaar geleden is een soortgelijk project opgestart in Arnhem. Dit wordt geheel gedragen door vrijwilligers. Humanitas is op zoek naar vrijwilligers en naar ouders met deze 'bijzondere' kinderen. Van de vrijwilligers wordt verwacht, dat ze een kind één weekend per maand op willen vangen. De vrijwilligers volgen een verplichte driedaagse scholing voor alle gezinsleden.

Internationale oecumene

Tveit begint op 1 januari

Olav Fykse Tveit (geboren 1960) begint officieel op 1 januari 2010 met zijn nieuwe baan als secretaris-generaal van de Wereldraad van Kerken. Hij volgt Samuel Kobia op en is de jongste secretaris-generaal sinds Willem Visser 't Hooft in 1948 als eerste leider van de Wereldraad aantrad.

Tveit promoveerde in 2002 op een proefschrift getiteld 'Mutual Accountability as Ecumenical Attitude'. Promotor was prof. dr. Anton Houtepen, die daarmee aan de benoeming voor de Wereldraad ook nog een onverwacht Nederlands tintje geeft. Copromotor was professor dr. Viggo Mortensen.

Met 81 van de 141 stemmen werd Tveit in augustus gekozen als nieuwe secretaris-generaal. Tveit benadrukte het belang van eenheid na zijn benoeming. Tveit moedigde de leden aan voor hem te bidden. 'Alsjeblieft, houd daar niet mee op'.



Olav Fykse Tveit

Tiende Assemblee in Korea

De tiende assemblee van de Wereldraad in 2013 zal plaatsvinden in Busan, Zuid-Korea. Daartoe heeft het Centraal Comité onlangs besloten. Het Centraal Comité geeft de voorkeur aan Korea boven Damascus (Syrië), Rhodos (Griekenland) en Addis Abeba (Ethiopië). De drie afgewezen plaatsen waren allen genomineerd vanuit een orthodoxe kerk. De Raad van Kerken in Korea had Busan naar voren geschoven.

Ds. dr. Jong-wha Park van de Presbyteriaanse Kerk ziet in de keus voor Korea een uitgelezen kans om het proces van vrede en gerechtigheid te dienen op het verdeelde schiereiland. Niet alleen is men staatkundig gescheiden in een Noord- en Zuid-Korea; ook de kerken in Zuid-Korea zijn apart georganiseerd. 'De kerken in Korea zijn verdeeld, en we zien uit naar een vereniging', zei Park, hij voegde daaraan toe dat de kerken uit Noord-Korea vanzelfsprekend zullen worden uitgenodigd voor de assemblee.

Vorm voor internationale ontmoetingen

Het blijft voorlopig nog zoeken naar de geschikte vorm voor internationale kerkelijke organisaties. Marloes Keller schrijft op haar weblog over de voorstellen om de Wereldraad van Kerken een andere vorm te geven. Ze had gehoopt op een soort 'expanded assembly', een vergadering die inschuift op andere oecumenische geledingen. Maar het Centraal Comité is niet zo ver gegaan. Het blijft bij zoeken naar 'open dialoog'. Vooral de orthodoxen binnen de Wereldraad voelden weinig voor een radicaal andere aanpak.

Religieuze vrijheid

De Europese Kerkenconferentie (CEC) maakt zich zorgen over groeiende misverstanden tussen religieuze gemeenschappen. Discriminatie op religieuze gronden neemt toe in Europa, stelde zij in een verklaring tijdens de laatste assemblee, Lyon 2009. Het is niet de stijl van de CEC om expliciet te verwijzen naar concrete landen, maar in de wandelgangen sprak men met Nederlandse afgevaardigden ook over de situatie in de polder. De liefde van God voor de wereld zoals verwoord in Johannes 3:16 is aanleiding voor de kerken om de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens te steunen, zegt het statement. Het vraagt om een 'open relatie met mensen van andere religies in en buiten Europa'.

Naast de verklaring over mensenrechten en religieuze vrijheid, waarin ook het recht is verwoord om van godsdienst te veranderen, zijn er tijdens deze assemblee diverse andere publieke statements naar buiten gebracht. Er zijn verklaringen over het rentmeesterschap van de schepping; over de noodzaak de financiële en economische structuren te herzien; over de zorgen van migranten; over de inzet om de wereld atoomwapenvrij te maken, en over solidariteit met Roma-minderheden in Europa.



Solidariteit en samenhang

Reorganisatie Europese kerken

Niet alleen de Wereldraad van Kerken denkt na over een reorganisatie. Ook de Europese kerkenconferentie (CEC) zoekt naar een andere aanpak. De Duitsers bonden de kat op het spek tijdens de assemblee deze zomer in Lyon. Er is inmiddels een werkgroep gevormd die een eerste inventarisatie van de problemen heeft gemaakt tijdens een bijeenkomst in Helsinki. De werkgroep komt in 2011 met een eerste voorstel. In 2013 komt er een vervroegde assemblee om de noodzakelijke keuzes te bekrachtigen. Klaas van der Kamp participeert vanuit Nederland in de werkgroep.

Muur aan één kant geslecht

De veranderingen in 1989 zijn maar ten dele geslaagd als de Wende alleen een ommekeer voor Oost-Europa betekent. Dat heeft dr. Heino Falcke naar voren gebracht tijdens een bijeenkomst waarop hij door de Nederlandse Raad van Kerken werd onderscheiden met de 'Vlam van de Oecumene'. Zijn woorden zijn later in een bredere context verspreid via onder meer de Wereldraad van Kerken naar aanleiding van de lustrumherdenkingen in het kader van '20 jaar geen Muur meer'.

'De wisseling van paradigma naar een globale verantwoordelijkheid zal niet plaatsvinden als mensen denken dat zij overwinnaars zijn', aldus Falcke. Het conciliair proces rond Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping was niet alleen bedoeld om tot politieke vernieuwingen te leiden in de voormalige DDR. Het was evenmin de bedoeling om van een socialistisch democratisch systeem te veranderen in een systeem met een vrije markt. 'Het conciliair proces was bedoeld als een transformatie van zowel het Oost-Europese als het West-Europese systeem binnen de globalisatie van de wereld'.

Oosten levert dogmatische studenten

Veel studenten in Bossey identificeren zich met een kerkgenootschap. Vooral studenten uit het Midden-Oosten en uit Oost-Europa hebben die neiging. Dat schrijft Jan Jorrit Hasselaar in een weblog voor de Raad van Kerken. Jan Jorrit neemt deel aan de Graduate School in Bossey bij Genève.



Jan Jorrit Hasselaar

Het is voor het eerst sinds vijf jaar dat er weer een student uit Nederland deelneemt aan het ambitieuze oecumenische programma in Zwitserland. Jan Jorrit Hasselaar studeerde eerder theologie en economie aan de Rijksuniversiteit in Utrecht. Hij werkte voor het Christelijk Nationaal Vakverbond en maakt ook deel uit van de SER-commissie 'Duurzame ontwikkeling'. Hij is één van circa 50 studenten die in februari 2010 hun studie in Bossey bij Genève afronden.

Door de financieringswijze is het al enkele jaren zo dat studenten uit het Oosten en Zuiden relatief makkelijker instappen op de opleiding dan studenten uit het Westen. Het is juist de ontmoeting van beiden die de opvallende verschillen in beeld brengt. Jan Jorrit schrijft daarover: 'Deze kerken (sc. de kerken in het Midden-

Oosten en in Oost-Europa) zijn gefundeerd op de bijbel en de dogma's van de oecumenische concilies van de eerste eeuwen. Gevoel voor context van interpretaties en geloofsbelijdenissen lijkt deze studenten wat vreemd waardoor gesprekken lastig zijn. Inzichten lijken soms in het beton van de eerste eeuwen gegoten. Wellicht vraagt een beter begrip van elkaar gewoon meer tijd en aandacht, waardoor we elkaar in onze verschillende contexten beter leren kennen en waarderen.'

Zeeuws lied in aanloop naar kerkendag

De Raad van Kerken in Zeeland heeft een speciaal lied laten componeren als voorbereiding op de provinciale kerkendag die gehouden wordt op 25 september 2010. Het eerste couplet is onder meer via YouTube te beluisteren.

De Raad van Kerken in Zeeland neemt daarmee een aanloop om kerken en gemeenten enthousiast te maken voor de kerkendag die later in Middelburg wordt gehouden. Het startschot voor de campagne vond plaats in september, waar ook een digitale nieuwsbrief en een website werden gelanceerd (www.kerkendagzeeland.nl).

De kerken in Zeeland willen met de Oecumenische Kerkendag hun betrokkenheid laten zien bij de samenleving en hun verbondenheid met elkaar. Het motto van de kerkendag zal zijn: Verlangen en vertrouwen. De provincie Zeeland heeft zijn medewerking al toegezegd en stelt het historische Abdijplein in Middelburg ter beschikking als centrum van de kerkendag. Rond het Abdijplein staan veel religieuze gebouwen, die uiteraard in het programma worden opgenomen en waar uiteenlopende activiteiten georganiseerd gaan worden. Gedacht wordt aan de Petrus en Pauluskerk, de doopsgezinde kerk, de Koorkerk, de Hofpleinkerk, de Nieuwe Kerk, de moskee, de Engelse kerk, de Wandelkerk en de Gasthuiskerk. Allemaal op loopafstand.

Het kerkendaglied is gemaakt door Michiel de Zeeuw en Mar van der Veer. Het beschrijft de Zeeuwse verbinding van land, lucht, zee en vrijheid. Een stukje tekst luidt: 'In een land pal op de wind wordt gezongen over vrijheid. Weet waar vrijheid mee begint: Liefde, eerbied en verlangen. Licht wordt hoopvol opgevangen door de ogen van een kind.'



Aandachtig gehoor in Zeeland

.(Zeeuws kerkendaglied; <http://www.youtube.com/watch?v=OLKzKO71Rx&feature=related>)

Overleg joden, christenen en moslims

Jan Post-Hospers vertelt wat er met het zogenaamde Cairo-overleg, een informeel overleg tussen joden, christenen en moslims wordt bedoeld.

Sinds begin 2009 is er twee keer per jaar een bijeenkomst van vertegenwoordigers van het Centraal Joods Overleg (CJO, waarin onder meer de orthodoxe en liberale Joden in meedoen), het Contactorgaan voor Moslims en Overheid (CMO) en de Raad van Kerken. Dit is een informeel overleg, waarbij de gedachte-uitwisseling over de maatschappelijke ontwikkelingen in Nederland de agenda vormt.

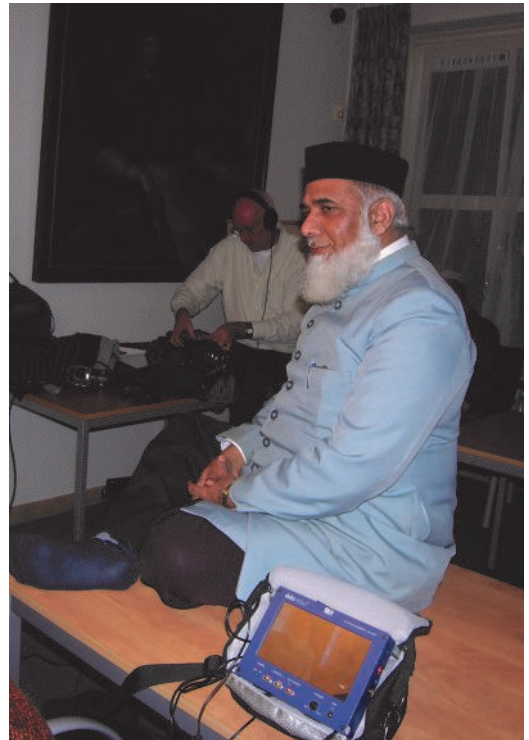
Samen om de tafel zitten, elkaar leren kennen en met elkaar van gedachten wisselen over ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving wordt door de deelnemers als heel waardevol ervaren. Een tweede doelstelling is aan de achterbannen van de verschillende organisaties en aan de samenleving te laten zien dat er op landelijk niveau goede contacten zijn tussen het Joden, christenen en moslims.

Een voorbeeld van dit laatste is de open brief aan synagogen, kerken en moskeeën naar aanleiding van de Gaza-oorlog. Een brief die veel reacties opriep uit verschillende hoeken. Deze open brief was een vervolg op de Oproep tot Vrede, de gezamenlijke Verklaring voor Kerst en Nieuwjaar. De boodschap van deze oproep luidde toen: Door de dialoog dragen we bij aan een vreedzame samenleving, die weet om te gaan met verscheidenheid.

Voor de komende tijd zijn er plannen om jongeren vanuit de drie organisaties met elkaar in gesprek te brengen over actuele maatschappelijke kwesties. Ook wordt er gezocht naar informele activiteiten, waardoor de deelnemers aan dit overleg elkaar beter leren

kennen. Net als vorig jaar zal er samen iets gedaan worden richting Nederlandse samenleving rondom Kerst en Nieuwjaar.

Tot nu toe wordt dit overleg het Cairo-overleg genoemd, omdat het in maart 2008 begonnen is met een gezamenlijk verklaring van het Contactorgaan Moslims en Overheid en de Raad van Kerken, die aangeboden is aan de islamitische universiteit in Cairo. In deze verklaring wordt uitgelegd dat christenen en moslims in Nederland op een goede wijze samenwerken. Het is een verheugende ontwikkeling dat nu ook het Centraal Joods Overleg betrokken is bij het Cairo-overleg.



Media-aandacht voor Cairo-deelnemer

Vrijzinnige bundel over openheid

De vrijzinnigheid roert zich in de oecumenische discussies. Er is een bundel samengesteld met de titel 'Kiezen voor openheid'. Ds. Joke van der Velden uit Amsterdam heeft voor de bundel elf theologen geïnterviewd.

Het resultaat is niet bedoeld als 'afzetten tegen' het evangelicale initiatief 'wij kiezen voor eenheid' of de nationale synode waarvoor ds. Gerrit de Fijter zich sterk maakt. Wel probeert het de openheid naar de samenleving positief in beeld te brengen.

Drie vragen zijn als leidend motief door de uitgave heen opgenomen, over de Nationale Synode, over de mijlpalen in de geschiedenis en over associaties bij het begrip 'openheid'. Drs. Jantine Heuvelink van de Oranjekerk in Amsterdam vertelt bij voorbeeld dat de nationale synode wat haar betreft geen documenten hoeft op te leveren. 'Uit een synodebijeenkomst moeten geïnspireerde mensen naar buiten komen, geen papieren.' Zij ziet als oecumenisch ideaal: 'Het zou fantastisch zijn als kerken volmondig erkennen en openlijk uitspreken dat ze heel verschillend zijn en dat ze tegelijkertijd niet schromen om naar elkaar door te verwijzen.'

Netwerk

Ds. Hester Smits, predikant met een bijzondere opdracht voor de vrijzinnigheid in Noord-Holland, zou liever niet van een synode spreken, maar van een kerkendag. 'Het zou een open uitnodiging moeten worden waar ook ieders netwerk in betrokken kan worden.' Zij noemt enkele thema's waar het in ieder geval niet over moet gaan: abortus, euthanasie en homoseksualiteit. Smits: 'Nee, laten we de Schrift lezen, reciteren en

ontdekken was een kracht daarin kan zitten, in samen vieren en lezen.'

Drs. Henk Stenvers, algemeen secretaris van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit en lid van de Raad van Kerken, heeft als voorman van een congregationalistische organisatie geen behoefte aan een synode. Hij ziet meer in een initiatief als het Global Christian Forum, een beraad van kerken, waarin je probeert elkaar beter te leren kennen. Hij ziet toekomst voor de oecumene in 'een platte organisatie, veel breder dan de Raad van Kerken'. Doel zou moeten zijn een gezamenlijk geluid te laten horen op 'vragen in de context van ons leven hier en nu'. Stenvers vindt dat niet alleen theologen en bestuurders daarin moeten zitten. 'Eigenlijk zou je het helemaal aan de jongeren moeten overlaten'.

Andere mensen

Andere mensen die in de bundel aan het woord komen zijn: ds. Ilona Fritz, drs. Nienke van Dijk, ds. Wies Houweling, dr. Manuëla Kalsky, ds. Tom Mikkers, ds. Jan Offringa, mw. June Beckx, drs. Paul The en prof. dr. Hetty Zock.



Berichten

Religies bijeen in kader verdraagzaamheid

Verschillende religies en levensbeschouwingen in Nederland bereiden zich voor op een gezamenlijke ontmoeting in het Academieggebouw te Utrecht op maandagmiddag 25 januari 2010 vanaf 13.30 uur. De organisaties, waaronder de Raad van Kerken, zijn verenigd in de groep 'In Vrijheid Verbonden'.

De groep 'In Vrijheid Verbonden' is een bescheiden samenwerkingsplatform van zes religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen in Nederland. De groep is ooit begonnen ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van koningin Beatrix in 2005. Er zijn verschillende vervolgbijeenkomsten geweest steeds bedoeld om de waarde en rijkdom van de levensbeschouwelijke en religieuze verscheidenheid in Nederland te laten zien en het belang van verdraagzaamheid uit te dragen. Daarmee werd aangesloten bij de intenties van de Unie van Utrecht, een Gemeenschappelijke Verklaring over verdraagzaamheid in 1579 ondertekend.

Tijdens de plechtigheid in 2010 gaat men verder in dat spoor met een bijdrage van de minister van Justitie, mr. dr. E.M.H. Hirsch Ballin. Hij zal vanuit historische context een toekomstperspectief schetsen. De ontmoeting bestaat voorts uit bijdragen in muziek en tekst vanuit de deelnemende religieuze en levensbeschouwelijke hoofdstromingen in Nederland. Het betreft een open bijeenkomst, maar gelet op de beperkte ruimte kan men alleen aanwezig zijn als men een uitnodigingsbrief/toegangsbrief kan laten zien.

Beraadgroep Samenlevingsvragen gestart

De beraadgroep Samenlevingsvragen is op 11 november voor de eerste keer bij elkaar geweest. Het beleidplan van de Raad van Kerken voorzag al in een dergelijke denktank. Het is de bedoeling dat de groep het geluid van de kerken versterkt op het gebied van de maatschappelijke analyses. Op dit moment zijn lid: Wim Kanis, George Molenkamp, Jan Schaake, Kees Tinga en Greetje Witte-Rang. Er wordt nog gewerkt aan uitbreiding van de beraadgroep.

www.raadvankerken.nl vraag om links

De Raad van Kerken probeert het aantal bezoekers van de website te vergroten. Daarom vraagt de Raad aan kerken, parochies, gemeenten, plaatselijke raden om een link op de eigen website te plaatsen naar www.raadvankerken.nl. De Raad hanteert als vuistregel dat er tenminste drie keer per week een nieuw bericht aan de website wordt toegevoegd. Het is dus de moeite waard om geregeld even de site te bezoeken. Ook de spin-off die de Raad hanteert onder e-mailberichten die men zelf verstuurt, wijzen daarop: www.raadvankerken.nl, oecumenisch bij de tijd.



Personalia

Jong theoloog over getuigen

Peter Faber MA (27 jaar) gaat voor enkele christelijke ontwikkelingshulporganisaties acht maanden naar Ambon. Voor de Raad van Kerken heeft hij op YouTube kort een statement gegeven over 'Jij bent mijn getuige'. De Raad gebruikt dat statement als ondersteuning van het belang van de Week van gebed voor de eenheid. Faber zegt onder meer: 'Getuigen in deze tijd is ontmoeten, de ander aanspreken; maar niet alleen praten, ook samen dingen doen, praten over voetbal en over alles wat ons bezighoudt. Dan zal een religieus onderwerp ook wel ter sprake kunnen komen, maar dat is dan niet wat religie is of wat het zou moeten zijn, maar het is altijd verbonden aan het dagelijks leven.'



Anmar Hayali

Nieuw gezicht SKIN

Anmar Hayali is de nieuwe coördinator van Samen Kerk in Nederland (SKIN). Hij treedt in de voetsporen van June Beckx en Kathleen Ferrier. SKIN bundelt de belangen en inzet van meer dan zestig migrantenkerken in Nederland.

Hommage Willebrands

Met een meerdaagse studieconferentie heeft de Rooms-Katholieke Kerk haar eer betoond aan kardinaal Willebrands. De internationale studieconferentie werd georganiseerd in opdracht van het kardinaal Willebrands Archief en de theologische faculteiten van de universiteiten in Leuven en Tilburg. Herdacht werd dat hij honderd jaar geleden werd geboren. Willebrands was aan rooms-katholieke zijde een van de belangrijke, inspirerende mensen in de aanloop naar het Tweede Vaticaans Concilie. De studieconferentie ging gepaard met de uitgave van twee nieuwe boekwerken over Willebrands. Dr. Theo Samelink lanceerde de dagboeken van Willebrands over de periode 1958-1962 en een uitwerking van zijn agenda in de periode 1963-1965. De uitgaven laten iets van de achterkant van het oecumenische borduurwerk zien in de zestiger jaren.



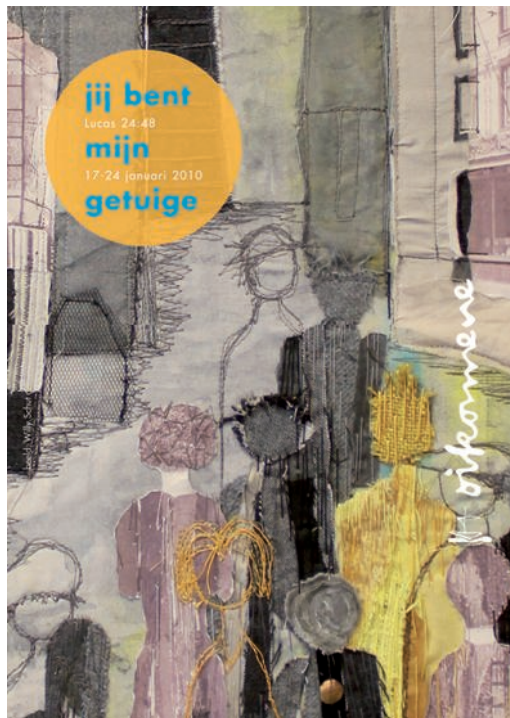
vlnr: Kardinaal Walter Kasper en mgr. Simonis

Agenda

17–24 januari 2010: Week van Gebed

‘Jij bent mijn getuige’; dat is het thema voor de Week van Gebed voor de Eenheid voor 2010. De week wordt gehouden van 17 tot en met 24 januari 2010. De tekst is te vinden in Lucas 24:48.

Er is een grote diversiteit aan materialen op te vragen bij het bureau van de Raad van Kerken. Men kan posters bestellen en kaarten om bekendheid te geven aan de Week van gebed voor de eenheid. Ook is er weer als elk jaar een boekje met een liturgie en teksten voor de acht dagen. Daarnaast zijn er kaarten met een gebed op de achterzijde om uit te delen. Dit jaar zijn er voor het eerst ‘freecards’ uitgebracht, samen met de Evangelische Alliantie. Op de website is veel materiaal te downloaden, o.a. tiernormaal, meditaties en achtergrondmateriaal. Voor het beeld is gebruikt gemaakt van een schilderij van Willy Schut.



22 januari 2010: Oecumenelezing

De Oecumenelezing vindt in 2010 plaats op 22 januari 2010, van 15.00 - 18.00 uur in de Geertekerk te Utrecht. Zie voor meer informatie pag. 1.



Op 9 en 20 maart 2010 wordt de tweede editie van de Kerk- en gemeentebeurs gehouden. Verschillende kerken in Nederland nemen hieraan deel. Hoewel de Raad niet met eigen programmaonderdelen komt, staat men welwillend tegenover het initiatief.

Uitgaven

Verder dan dialoog

Onder de titel 'Verder dan dialoog' is een boek verschenen voor allen die zich op plaatselijk vlak inzetten voor de ontmoeting met moslims. Het boekje is tot stand gekomen na verschillende bijeenkomsten met ervaringsdeskundigen. Ook zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van plaatselijke platforms voor religie en levensbeschouwing.

Uit de gesprekken werd duidelijk dat 'dialoog' een veelheid van activiteiten dekt, maar dat er vaak onvoldoende helderheid is over de bedoeling, over de selectie van deelnemers en de opzet van de activiteiten. Door vooraf onvoldoende aandacht te schenken aan het doel van de ontmoeting, wie je uitnodigt, welke punten wel en welke niet aan de orde kunnen komen, lopen enthousiaste initiatieven niet zelden dood of verzanden in teleurstelling.

De nadruk ligt in dit boek op de organisatie en de voorbereiding van dialoogactiviteiten, niet op de programmering en de gespreksleiding. Eén en ander toegespitst op plaatselijke platforms voor religies en levensbeschouwing, hun betekenis voor de sociale cohesie en hun mogelijke contacten met de lokale overheid.

Naast het praktisch-agogische biedt het boekje ook enkele verdiepende hoofdstukken waarin zaken aan de orde komen als het verschil tussen sociale cohesie en integratie, de valkuilen van interreligieuze ontmoeting en het wezen van dialoog. Het boekje is daarom interessant voor mensen met ervaring en voor hen die zich willen gaan verdiepen in het gesprek met moslims.

Verder dan dialoog telt 110 pagina's, kost € 10,25 en is te bestellen via de webwinkel van www.pkn.nl onder 'Interreligieuze ontmoeting'. "Verder dan dialoog" verschijnt onder redactie van Nelleke de Jong en Harm Dane, met bijdragen van Henk Vroom en Anne-Claire Mulder.

Uitgave over sterven in verschillende religies

De nieuwe uitgave van het blad Begrip laat zien hoe dood en sterven in jodendom, christendom, islam, boeddhisme, hindoeïsme en humanisme doorwerken. Elke traditie gaat daar anders mee om naar gelang het godsbeeld en het mensbeeld. De uitgave geeft een soort uitwerking van de bijeenkomst die de Raad van Kerken vorig jaar organiseerde over het thema.

Mw. Drs. Sasja Martel, directeur van het Joods Hospice Immanuel in Amsterdam, vertelt bij voorbeeld over de beleving van dood in het jodendom. Ze vertelt onder meer over de angst, die zelfs Mozes, de leider van het volk, parten speelde. Zijn ziel wilde zich niet overgeven aan de engel van de dood, zo gaat het verhaal. 'Toen antwoordde de Almachtige God: ... Ik zal Mijzelf over jou en je begravenis ontfermen. In datzelfde uur kuste god Mozes en nam met de kus zijn ziel tot Zich' (Deut. Rabba 11:10).

Abonnementen lopen via: abonnementen@rkk.nl. Het is ook mogelijk losse nummers te kopen voor € 5,50 plus portokosten.

2.42 onder vuur

Eens waren er 39f omroepen. Het waren omroepen zoals de IKON en Human, die – geheel gefinancierd door de overheid, want geen leden – programma's maakten vanuit een levensbeschouwelijke grondslag. Het aantal van deze omroepen was beperkt en ze waren geaccepteerde spelers in het publieke bestel.

Inmiddels hebben we geen 39f omroepen meer, maar zijn ze omgedoopt tot 2.42. Hun aantal is veel groter geworden en ze liggen onder vuur. In de Tweede Kamer is in april een motie ingediend waarin de minister wordt verzocht om te bezien of de programma's van de 2.42 omroepen kunnen worden geïntegreerd in de taken van de omroepverenigingen en de taakorganisaties. De visitatiecommissie, die de publieke omroep tegen het licht hield, ging minder ver. Deze pleitte voor een fusie van de 2.42 omroepen. Dit alles heeft vooral te maken met de behoefte om de publieke omroep goedkoper en transparanter te maken.

Is dit gemorrel aan 2.42 verstandig? Ik denk het niet. Zij leveren juist door hun diversiteit een essentiële bijdrage aan de variëteit van de publieke omroep. Ze verzorgen voor bepaalde bevolkingsgroepen herkenbare programma's. Ze leveren ook een bijdrage aan begrip bij derden over de verschillende levensbeschouwingen. Je mag daarbij van 2.42 vragen dat ze publieke middelen niet over de balk smijten, maar dat moet gemakkelijk te controleren zijn.

Op de achtergrond van de discussie over 2.42 speelt de vraag naar de verhouding tussen overheid en levensbeschouwelijke organisaties. Daarover valt nog veel te zeggen. Er zijn signalen dat de overheid op sommige terreinen juist meer steun aan levensbeschouwelijke activiteiten verleent. Zo is de financiering van levensbeschouwelijk onderwijs op openbare basisscholen eindelijk overgenomen door het Rijk. En de provincie Gelderland geeft dit jaar in het kader van de crisisbestrijding ruim 17 miljoen subsidie voor de restauratie van monumentaal religieus erfgoed. Ook het Rijk en andere provincies dragen daaraan forse stenen bij.

Als allen die de IKON een warm hart toedragen zich sterk maken voor het voortbestaan van 2.42, zou het wel eens mee kunnen vallen met het vernietigende vuur dat op die omroepen lijkt af te komen. De steun aan het levensbeschouwelijk onderwijs en de restauratie van religieus erfgoed maken duidelijk dat er naast aanslagen op levensbeschouwelijke activiteiten ook een onderstroom is van welwillendheid. Die moet worden uitgebuit.

Mijnke Bosman

